

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 6 § lagen om allmän dyrortsklassificering av kommunerna

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Lagen om allmän dyrortsklassificering av kommunerna upphör att gälla vid utgången av 1995. Kommunerna har på basis av skillnader i levnadskostnaderna delats in i två dyrortsklasser. Med hjälp av denna klassificering har en betydande del av de löner som betalas av den privata sektorn, kommunerna och staten samt vissa sociala inkomstöverföringar differentierats. I propositionen föreslås att det nuvarande systemet förlängs med ytterligare fyra år till utgången av 1999. Av-

sikten är att fastställa att dyrortsklassificeringen av kommuner för åren 1996-1999 är densamma som den nuvarande. Under denna tid vidtas fortfarande sådana lagstiftnings- och andra åtgärder som möjliggör att systemet för dyrortsklassificering kan slopas vid ingången av år 2000.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och så, att dyrortsklassificeringen med stöd av denna lag kan fastställas före den 1 januari 1996.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Den allmänna dyrortsklassificeringen av kommunerna används vid differentieringen av de löner som den privata sektorn, kommunerna och staten betalar samt av folkpensionernas tilläggsdelar och vissa andra inkomstöverföringar.

Den första lagen om dyrortsklassificering av kommunerna gavs 1966 (14/66). Med stöd av denna lag fastställdes dyrortsklassificeringen för åren 1968-1973. Den nu gällande lagen om allmän dyrortsklassificering av kommunerna (955/73) har givits den 29 december 1973 och den gällde till en början åren 1974 och 1975. Lagens giltighetstid har förlängts upprepade gånger, senast genom en lag av den 21 november 1991 (1362/91). Lagen är i kraft till utgången av 1995 och tillämpas för sista gången då dyrortsklassificeringen för 1995 fastställs.

Enligt lagen indelas kommunerna i två dyrortsklasser på basis av de skillnader i levnadskostnaderna som har konstaterats vid

undersökningar. Oberoende av de skillnader i levnadskostnaderna som har konstaterats med hjälp av undersökningar kan dyrortsklassificeringen av vägande skäl också fastställas så, att den dyrortsklass som tidigare fastställts för en kommun inte ändras och att en tillräcklig regional enhet för dyrortsklassificeringen beaktas. Dyrortsklassificeringen fastställs av statsrådet.

Enligt gällande statsrådsbeslut av den 4 december 1991 (1392/91) hör enligt nuläget 62 kommuner till den första, dvs. till den dyrare dyrortsklassen och 393 kommuner till den andra dyrortsklassen.

En differentiering av löner och inkomstöverföringar i enlighet med de schematiskt definierade dyrortsklasserna lämpar sig dåligt för verksamhetsformerna i dagens samhälle. Tillämpningen av dyrortsklassificeringen vid avlöningen försämrar arbetskraftsmarknadens funktionsduglighet, för lönen bör i första hand betalas efter arbetsinsats och produktivitet samt arbetsgivarens lönebetalningsförmåga och inte på basis av

andra faktorer såsom levnadskostnader. Behovet att använda den allmänna dyrortsklassificeringen av kommunerna vid differentieringen av inkomstöverföringarna har också minskat efter hand som bostadsbidragen och i allmänhet bidrag som utgår enligt levnadskostnader samt individuell behovsprövning har ökat.

Dyrortsklassificeringen av kommunerna har dessutom blivit snedvriden under årens lopp och kommunerna är inte riktigt grupperade i den nuvarande klassificeringen vad levnadskostnader beträffar. Det här är en följd av att dyrortsklassen har blivit en förvärvad förmån i kommunerna i den första dyrortsklassen och det har i praktiken varit omöjligt att flytta över kommuner till den billigare dyrortsklassen så att det motsvarar resultaten av dyrortsundersökningarna.

Vid tillämpningen av dyrortsklassificeringen framträder också flera praktiska problem, till följd av vilka de löner och sociala inkomstöverföringar som är differentierade enligt dyrortsklass inte heller annars inriktas i enlighet med de dyrortsskillnader som har konstaterats föreligga. Boningskommunerna är ofta en annan än arbetskommunen, enligt vars dyrortsklass lönen betalas. Uppköpen görs också ofta utanför boningskommunen. Likaså förekommer det betydande skillnader inom kommunerna t.ex. i fråga om boendekostnader.

Av ovannämnda skäl vore det motiverat att frånga den nuvarande allmänna dyrortsklassificeringen av kommunerna. Det är dock inte möjligt att frånga dyrortsklassificeringen genom att endast låta bli att förlänga giltighetstiden för lagen om allmän dyrortsklassificering av kommunerna. På arbetsmarknaden kunde därvid en klassificering motsvarande den allmänna dyrortsklassificeringen fortfarande inkluderas i arbets- och tjänstekollektivavtalen. Stadgandena om dyrortsklassificeringen av kommunerna kunde i fråga om de sociala inkomstöverföringarna inkluderas i socialskyddslagstiftningen.

Det är svårt att uppskatta kostnaderna för slopandet av systemet med dyrortsklassificering, eftersom kostnadernas storlek beror på vilka beslut som fattas inom lagstiftningen och mellan de olika arbetsmarknadsparterna. Frångås dyrortsklassificeringen helt och hållet så, att den andra dyrortsklassen slopas och kommunerna i den överförs till den första dyrortsklassen, ökar de privata och offentliga arbetsgivarnas löneutgifter inklusive

sociala kostnader med 4,1 mrd. mk och den offentliga sektorns inkomstöverföringar till hushållen med 0,7 mrd. mk (enligt prisnivån 1994). En ökning av arbetskraftskostnaderna med 1½ % skulle öka inflationen och försvaga ekonomins konkurrenskraft. Hushållens disponibla inkomster skulle öka med 1,8 mrd. mk. Även om hushållens konsumtion och den inhemska efterfrågan därigenom ökade, skulle prisstegringarna och de ökade arbetskraftskostnaderna leda till en ännu större minskning av efterfrågan, vilket på lång sikt skulle bromsa upp ekonomins tillväxttakt. Minskar produktionen, minskar även antalet arbetsplatser och medför ökad arbetslöshet.

Inom många verksamhetsområden är kommunens dyrortsklass fortfarande en så betydande lönebestämningsgrund, att det är svårt att frånga den allmänna dyrortsklassificeringen utan att arbetskraftskostnaderna ökar. Även de sociala inkomstöverföringarna, och särskilt i fråga om folkpensionssystemet, skulle det uppstå problem i systemet om dyrortsklassificeringen upphörde vid ingången av 1996. I det nuvarande läget skulle det vara svårt att frånga klassificeringen utan att pensionsutgifterna ökade. Därför vore det ändamålsenligt att fortsätta med dyrortsklassificeringen i ytterligare fyra år. Under denna tid har arbetsmarknadsparterna möjlighet att utveckla avlöningsystemen inom ramen för arbets- och tjänstekollektivavtalen så, att betydelsen av dyrorten som grund för lönen försvagas. I fråga om de sociala inkomstöverföringarna skulle det vara möjligt att frånga dyrortssystemet som ett led i reformen av pensionssystemen. En utveckling av avlönings- och inkomstöverföringssystemen i denna riktning är nödvändig för att det skall bli möjligt att helt frånga den allmänna dyrortsklassificeringen.

I sitt ställningstagande angående det ekonomisk-, sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiska avtalet (10.9.1995) förband sig regeringen att avlåta en proposition genom vilken systemet med dyrortsklassificering av kommunerna fortgår i oförändrad form under åren 1996-1999.

På grundval av det ovan anförda föreslås att den nuvarande lagens giltighetstid förlängs med ytterligare fyra år för åren 1996-1999 och att lagen under motsvarande tid tillämpas på dyrortsklassificeringen av kommunerna. Avsikten är att dyrortsklassificeringen av kommunerna skall vara densamma

som den nuvarande klassificeringen. Under denna tid fortsätter beredningen av sådana lagstiftnings- och andra åtgärder som möjliggör att systemet med dyrortsklassificering kan slopas vid ingången av 2000.

2. Beredningen av propositionen

En arbetsgrupp som tillsattes av finansministeriet har under 1995 rett ut dyrortsklassificeringssystemets nuläge och kostnader samt bedömt hur nödvändig klassificeringen är fr.o.m. ingången av 1996 (VM/1995:24). Utöver företrädare för finansministeriet har i arbetsgruppen ingått företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, Kommunala arbetsmarknadsverket och Statistikcentralen. Arbetsgruppen har som sakkunniga hört företrädare för Teollisuuden ja Työnantajain-Keskusliitto - Industrins och Arbetsgivarnas

Centralförbund ry samt föreningen Palvelutyönantajat ry.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Den föreslagna lagen har inga omedelbara ekonomiska verkningar jämfört med nuläget.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits. Eftersom dyrortsklassificeringen skall fastställas före den 1 januari 1996, bör lagen träda i kraft 1995.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 6 § lagen om allmän dyrortsklassificering av kommunerna

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 6 § lagen den 29 december 1973 om allmän dyrortsklassificering av kommunerna (955/73), sådant detta lagrum lyder i lag av den 21 november 1991 (1362/91), som följer:

6 §

Denna lag gäller till utgången av 1999 och tillämpas på dyrortsklassificeringen för 1996-1999.

Denna lag träder i kraft den 1995.

Helsingfors den 27 oktober 1995

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Finansminister Iiro Viinanen

Lag

om ändring av 6 § lagen om allmän dyrortsklassificering av kommunerna

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 6 § lagen den 29 december 1973 om allmän dyrortsklassificering av kommunerna (955/73), sådant detta lagrum lyder i lag av den 21 november 1991 (1362/91), som följer:

Gällande lydelse

6 §

Denna lag är i kraft till slutet av år 1995 och tillämpas på dyrortsklassificeringen för åren 1992-1995.

Föreslagen lydelse

6 §

Denna lag gäller till utgången av 1999 och tillämpas på dyrortsklassificeringen för 1996-1999.

Denna lag träder i kraft den
1995.
